

Forskningskortlægning af voksnes basale færdigheder i Norden

Forskningskortlægning af voksnes basale færdigheder i Norden

2016

**Forskningsskottlægning af voksne basale
færdigheder i Norden**

© 2016 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-951-3

Indhold

1	Resume	5
2	Indledning	6
2.1	Formål og baggrund	6
2.2	Afgrænsning	6
2.3	Organisering og bemanding	7
2.4	Undersøgelsens design og metode	7
2.5	Kategoriseringsstrategi	8
3	Resultater af kortlægningen	9
3.1	Få forskningsartikler om basic skills i Norden	9
3.2	Artiklerne er publiceret indenfor en bred vifte af tidsskrifter	10
3.3	Artiklernes fordeling på forskningsfelter	10
3.4	Flest studier ser på flere typer af basale færdigheder	11
3.5	Udgivelsestidspunktet med særligt henblik på brug af PIAAC	12
3.6	Størst fokus på basale færdigheders betydning for job og uddannelse	13
3.7	Få studier ser på konkrete indsatsers betydning for færdighedsniveauet	14
3.8	Udbredelser og årsager fylder mere end måleteknik	14
3.9	Hvert andet studie sætter fokus på løsninger	15
4	Litteraturliste	17
5	Søgestrategi	20

1 Resume

Denne forskningskortlægning afdækker omfang og indhold i de engelsksprogede forskningsartikler om voksnes basale færdigheder i Norden i perioden 2010-2016.

Kortlægningen viser, at der kun i relativt begrænset omfang er udgivet forskningsartikler på engelsk om basale færdigheder i Norden i perioden. Kortlægningen har identificeret 21 artikler og 6 publikationer. De 21 artikler er publiceret indenfor en bred vifte af tidsskrifter, der fordeler sig på fem forskellige forskningsemner: Uddannelse, Arbejdsmarked, Sundhed, Socialvidenskab & Psykologi samt Demografi. Flest studier (48 %) omhandler mere end en færdighed, mens hver femte (22 %) fokuserer på henholdsvis numeracy eller litteracy.

En række studier beskæftiger sig med betydningen af basale færdigheder. Flest af disse studier har fokus på basale færdigheders betydning for job (41 %) eller uddannelse (37 %), mens der i lidt mindre grad er fokus på de basale færdigheders betydning for individuelle forhold (22 %), fx samfundsdeltagelse eller social empowerment.

Få studier (11 %) ser på effekten af uddannelse eller andre former for indsatser og i disse studier konstateres det, at der kun er lidt forskning, som specifikt kaster lys over effekter af uddannelsesmæssige investeringer.

En høj andel af studierne (44 %) har fokus på *udbredelse* af svage basale færdigheder og/eller *årsager* til disse (fx etnicitet, alder, egen og forældres uddannelsesbaggrund), mens kun få studier (11 %) beskæftiger sig med validering og testning af måleredskaber til måling af svage basale færdigheder.

Omkring halvdelen af de medtagne studier (51 %) beskæftiger sig med konkrete løsninger på udfordringen med svage basale færdigheder eller diskuterer den aktuelle politikudvikling på området i de nordiske lande.

Studierne peger på behovet for forskellige tiltag, fx:

- Opkvalificering af lærere
- Øget brug af it i formel uddannelse
- Opkvalificering af it-færdigheder blandt unge og voksne
- Øget brug af undervisningsdifferentiering og individuel støtte
- Monitorering af svage basale færdigheder
- Igangsættelse af evidensbaserede interventioner
- Øget fokus på betydningen af kost for svage basale færdigheder

Kortlægningen er bestilt af Nordisk Netværk for Voksnes Læring (NVL) og gennemført af Danmarks Evalueringsinstitut i foråret 2016.

2 Indledning

2.1 Formål og baggrund

Nordisk Netværk for Voksnes Læring (NVL) har bedt Dansk Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en desk study om forskningsresultater vedrørende grundlæggende færdigheder blandt voksne i de nordiske lande. Undersøgelsen er igangsat under det danske formandskab i Nordisk Ministerråd (2015) som en del af NVL's arbejde med temaet voksnes grundlæggende færdigheder, og er blevet præsenteret på et ekspertseminar under det finske formandskab (2016), organiseret af det finske undervisningsministerium i samarbejde med NVL's arbejdsgruppe om Grundlæggende færdigheder.

Behovet for at beskæftige sig med basale færdigheder er blevet mere tydeligt med resultaterne fra PIAAC (The Programme for the International Assessment of Adult Competencies) fra 2013, som viste, at en betragtelig andel af voksne i de nordiske lande har vanskeligt ved at læse, regne og løse opgaver med it.

PIAAC viste, at især Danmark havde et problem med en placering under gennemsnittet som nr. 14 med hensyn til læsefærdigheder, mens Finland lå som nr. 2, Sverige som nr. 5 og Norge som 6 på listen for de 22 undersøgte lande. Med hensyn til regning og it lå de nordiske lande dog mere lige i den øverste ende af listen med Finland øverst og Danmark nederst (SFI 2013).

Formålet med denne kortlægning er at tilvejebringe et overblik over forskning omhandlende basale færdigheder i de nordiske lande, herunder vise variation og omfang af forskningen på området. Kortlægningen giver blandt andet et indblik i, om og i hvilket omfang, der forskes i betydningen af svage basale færdigheder, og om den nordiske forskning også har fokus på effekterne af de konkrete tiltag, der iværksættes for at afhjælpe de voksnes udfordringer.

Notatet giver et samlet overblik over engelsksprogede forskningsartikler omhandlende basale færdigheder indenfor læsning, regning og it i Norden, som er publiceret i perioden 2010-2016.

2.2 Afgrænsning

Det har ligget udenfor denne kortlægnings rammer at medtage litteratur udgivet på de skandinaviske sprog, ligesom kortlægningen heller ikke medtager anden relevant engelsksproget litteratur, i form af fx evalueringer, rapporter, strategier for kompetenceudvikling mv.

Dette er naturligvis en begrænsning, som må give anledning til at tage et vist forbehold for resultatet. Det er sandsynligt, at der finder eller har fundet væsentlig forskning sted, som blot ikke på nuværende tidspunkt har resulteret i engelsksprogede artikler. I den forbindelse er det værd at bemærke, at der kan gå lang tid fra forskning går i gang, til den evt. resulterer i en eller flere artikler i internationale forskningstidsskrifter.

Denne kortlægning kan derfor fremadrettet med fordel suppleres med nationale litteraturstudier, der supplerer kortlægningen ved at give et indblik i forskning og anden relevant litteratur udgivet på de nordiske sprog.

2.3 Organisering og bemanning

Kortlægningen er tilrettelagt og gennemført af en projektgruppe bestående af:

- Chefkonsulent Michael Andersen (projektleder)
- Specialkonsulent Christina Laugesen
- Praktikant Anders Fiil Svane
- Evalueringsmedarbejder Maria Riis Hedegaard

Kortlægningen er gennemført i perioden februar 2016 til maj 2016.

2.4 Undersøgelsens design og metode

Kortlægningen bygger på et omfattende litteraturstudie som er gennemført af EVA i tæt samarbejde med Det Administrative Bibliotek. Det administrative bibliotek er et nationalt forskningsbibliotek og videncenter, der har adgang til omfattende databaser over forskningslitteratur og som blandt andet servicerer forskningsinstitutioner og ministerier i Danmark.

Følgende artikler indgår i kortlægningen:

- Engelsksprogede forskningsbaserede artikler
- Artiklerne udgivet i perioden 2010-2016
- Artikler der omhandler voksne ud fra samme aldersafgrænsning som PIAAC, dvs. voksne i aldersgruppen 16-65 år.

Kortlægningen medtaget alle typer af forskningsartikler, uden strenge krav til publiceringskanaler eller kvalitetssikring, fx særlige krav til peer-review, da hypotesen har været, at der er begrænset engelsksproget forskning på dette område.

Indholdsmæssigt indgår ét af følgende søgeord i søgningen:

- Adult skills
- Basic skills
- Poor skills
- Adult qualifications
- Basic qualifications
- Adult competencies
- Basic competencies
- Poor competencies
- Literacy¹
- Reading difficulties
- Numeracy

I kombination med et eller flere af de nordiske lande:

- Denmark
- Finland
- Iceland
- Norway
- Sweden
- Aaland
- Faroes
- Greenland
- Nordic countries

Søgningen resulterede i 74 artikler, der faldt indenfor de opstillede inklusionskriterier. Af de 74 artikler var det kun 21 artikler, der direkte beskæftigede sig med voksnes basale færdigheder.

Da kortlægningen kun identificerede ganske få artikler (21 stk.) publiceret i videnskabelige tidsskrifter, har vi i gennemgangen af litteratur også valgt at medtage i alt 6 øvrige publikationer, der

¹ Bemærk: Søgningen på søgeordet literacy i kombination med de forskellige lande har givet op til 1086 resultater og artikler der alene vedrørende literacy er derfor ikke medtaget i denne kortlægning.

omhandler basic skills, og som bygger på data fra et eller flere nordiske lande. Publikationerne stammer fra Nordisk Ministerråd og OECD, ligesom en enkel artikel fra en bog, der samler nordiske forskningsbidrag er medtaget. Det samlede antal publikationer medtaget i forskningskortlægningen er derfor 27. I det følgende anvender vi derfor betegnelsen 'publikationer' som samlebetegnelse for de 21 forskningsartikler og de øvrige 6 publikationer, mens vi anvender betegnelsen 'artikler', når vi alene henviser til forskningsartiklerne.

2.5 Kategoriseringsstrategi

Abstracts og resumeer for de i alt 80 publikationer (74 artikler og de 6 øvrige publikationer) er systematisk gennemgået med henblik på at afklare, om publikationen var relevant. I de tilfælde hvor abstract/resume ikke var tilstrækkeligt til at afgøre relevans, er publikationen i fuldtekst anvendt.

Herefter er publikationerne sorteret ud fra følgende 11 spørgsmål:

- 1 Hvilket land(e) indgår i det empiriske grundlag for artiklen?
- 2 Hvilke typer af færdigheder omhandler artiklen (læsning, matematik, it, basale færdigheder på tværs)?
- 3 Beskæftiger artiklen sig med uddannelsesindsatser (hele uddannelser, programmer eller enkeltstående indsatser, fx kortere træningsprogrammer eller lignende)?
- 4 Trækker artiklen på data fra PIAAC?

Basale færdigheder som fænomen

- 5 Beskæftiger artiklen sig med årsager til svage basale færdigheder?
- 6 Beskæftiger artiklen sig med udbredelse af svage basale færdigheder?
- 7 Beskæftiger artiklen sig med, hvordan vi måler svage basale færdigheder?

Basale færdigheders betydning

- 8 Beskæftiger artiklen sig med basale færdigheders betydning for position på arbejdsmarked?
- 9 Beskæftiger artiklen sig med basale færdigheders betydning for anden uddannelse?
- 10 Beskæftiger artiklen sig med basale færdigheders betydning for individuelle forhold?
- 11 Beskæftiger artiklen sig med policy udvikling og arbejdet med at finde løsninger på udfordringen?

I det følgende afsnit præsenteres resultaterne af kortlægningen.

3 Resultater af kortlægningen

I det følgende præsenteres resultatet af gennemgangen af de publikationer, der er identificeret, på basis af de opstillede undersøgelsesspørgsmål.

3.1 Få forskningsartikler om basic skills i Norden

Generelt set viser forskningskortlægningen, at der kun i relativt begrænset omfang er udgivet forskningsartikler på engelsk om basale færdigheder i Norden i fra 2010 og til starten af 2016. Af de 80 publikationer (hvoraf 74 var artikler), der faldt indenfor søgekriterierne, er det kun 27 bidrag, der omhandler basale færdigheder hos voksne. De ekskluderede artikler havde fx fokus et generelt fokus på undervisningstilrettelæggelse på grundskoleniveau, efteruddannelse af lærere eller vejledning af kortuddannede omkring karriereskift.

Tabellen nedenfor viser publikationers fordeling ud fra hvilke land(e), der bidrager til det empiriske grundlag for artiklen. I de tilfælde, hvor der indgår flere lande er artiklen placeret i enten i kategorien 'Cross nordic perspective' eller i kategorien 'International perspective'

Tabel 1
Publikationernes fordeling på de nordiske lande

	Antal	Procent
International perspective	7	26 %
Sweden	7	26 %
Finland	5	19 %
Denmark	3	11 %
Norway	3	11 %
Cross nordic perspective	1	4 %
Iceland	1	4 %
Greenland	0	0 %
Faroer	0	0 %
Aaland	0	0 %
Total	27	100 %

Kilde: Desk study, Basic Skills, EVA 2016

Som det fremgår af tabel 1 har 26 % af publikationerne et internationalt perspektiv på data. Her er oftest tale om studier, der bygger på OECD data, hvor de nordiske lande indgår, men hvor der ikke er et specifikt nordisk perspektiv i analysen. Kun en enkel publikation medtaget i søgningen har et specifikt nordisk perspektiv, nemlig den omfattende analyse 'Adult Skills in the Nordic Region – Key Information-Processing Skills Among Adults in the Nordic Region' publiceret af Nordisk Ministerråd i 2015.

Artikler der bygger på data fra Finland, Sverige, Danmark og Norge tegner sig for to ud af tre af forskningsartiklerne (67 %), mens der ikke er artikler, der alene omhandler data fra Grønland, Færøerne eller Aaland. Ud af artiklerne med et nationalt perspektiv er Sverige og Finland de lande, der har bidraget til fleste artikler med henholdsvis 7 og 5 artikler.

3.2 Artiklerne er publiceret indenfor en bred vifte af tidsskrifter

Ser vi på publiceringskanaler, tegner der sig en stor spredning. De 21 videnskabelige artikler, der indgår i forskningskortlægningen, er publiceret i 15 forskellige videnskabelige tidsskrifter, jf. tabel 2.

Tabel 2
Artiklernes fordeling på videnskabelige tidsskrifter

	Antal
Adult leaning mathematics	2
Scandinavian Journal of Educational Research	2
European journal of Special Needs Education	2
Journal of learning disabilities	2
Journal of education and work	2
Applied Economics	1
European Economic Review	1
Scandinavian Journal of Public Health	1
Computers and education	1
Procedia – Social and Behavioral Sciences	1
Learning and individual Differences	1
Journal of Health Communication	1
Scandinavian Journal of Psychology	1
Demographic Research	1
European Educational Research Journal	1
Total	20

Kilde: Desk study, Basic Skills, EVA 2016

Bemærk: Der er medtaget 6 publikationer, som ikke er udgivet i videnskabelige tidsskrifter, heraf 4 publikationer fra OECD Publishing, 1 bidrag fra Nordisk Ministerråd og et bidrag fra 'The first sourcebook on Nordic research in mathematics education: Norway, Sweden, Iceland, Denmark and contributions from Finland'. 1 bidrag er publiceret på den virtuelle platform Plos One.

Bemærk Total er her 20, da en artikel er publiceret på den virtuelle platform Plos One

De 15 videnskabelige tidsskrifter kan inddeles i fem tværgående kategorier: Uddannelse, Arbejdsmarked, Sundhed, Socialvidenskab & Psykologi, Demografi.

3.3 Artiklernes fordeling på forskningsfelter

Som det fremgår af oversigten på næste side, tegner uddannelsesforskningen sig ikke overraskende for flest bidrag, mens diversiteten af øvrige forskningsfelter understreger, at basale færdigheder har betydning på en række områder, der ikke alene begrænser sig til uddannelse og arbejdsmarked, men som også handler om sundhed, social adfærd og psykologi.

Tidsskrifternes fordeling indenfor forskningsområder

Uddannelsesforskning (11 artikler)

- Adult leaning mathematics (2)
- Scandinavian Journal of Educational Research (2)
- European journal of Special Needs Education (2)
- Journal of learning disabilities (2)
- Computers and education (1)
- Learning and individual Differences (1)
- European Educational Research Journal (1)

Forskning i uddannelse og arbejdsmarked (4 artikler)

- Journal of education and work (2)
- Applied Economics (1)
- European Economic Review (1)

Forskning i sundhed (2 artikler)

- Scandinavian Journal of Public Health (1)
- Journal of Health Communication

Forskning i socialvidenskab og psykologi (2 artikler)

- Procedia – Social and Behavioral Sciences (1)
- Scandinavian Journal of Psychology (1)

Forskning i demografiske forskelle (1 artikel)

- Demographic Research (1)

Antal artikler indenfor hvert tidsskrift fremgår i parenteser efter tidsskrifttitel

---

3.4 Flest studier ser på flere typer af basale færdigheder

Ser vi på nærmere på indholdet af artiklerne, fremgår det af tabel 3, at flest publikationer (48 %) beskæftiger sig med flere typer basale færdigheder (regning, læsning/skrivning og it-færdigheder).

Tabel 3

Hvilke typer af basale færdigheder omhandler publikationerne?

	Antal	Procent
To eller flere af nedenfor nævnte basale færdigheder*	13	48 %
Kun numeracy	6	22 %
Kun literacy	6	22 %
Kun It-færdigheder	2	7 %
Total	27	100 %

Kilde: Desk study, Basic Skills, EVA 2016

*Bemærk: Der kan også være tale om et mere tværgående eller generelt blik på svage basale færdigheder

Lige mange studier (22 %) beskæftiger sig specifikt med enten numeracy eller literacy. At der kun er to studier (7 %) med specifikt fokus på voksnes it-færdigheder, kan hænge sammen med, at der ikke er specifikt søgt på dette. De to studier er således studier, der både fokuserer på it og literacy hhv. numeracy.

3.5 Udgivelsestidspunktet med særligt henblik på brug af PIAAC

Som tabel 4 viser, blev der i årene 2010 til og 2013 årligt udgivet 2-4 engelsksprogede publikationer om basic skills i Norden. I 2014 blev der udgivet 5 og i 2015 8 publikationer. Da det kun er de første måneder af 2016, der indgår i kortlægningen, kan man ikke sammenligne dette tal med de foregående år.

Tabel 4
Hvilket år er publikationerne udgivet?

	Antal	Procent
2010	4	15 %
2011	2	7 %
2012	2	7 %
2013	4	15 %
2014	5	18 %
2015	8	30 %
2016	2	7 %
Total	27	100 %

Kilde: Desk study, Basic Skills, EVA 2016

Stigningen i antal af publikationer i 2014-2015 kan give anledning til en hypotese om, at det er offentliggørelsen af PIAAC undersøgelsen i november 2013, der har medført et øget fokus på voksnes basale færdigheder og dermed en stigning i antallet af studier, der omhandler basale færdigheder i Norden.

Denne hypotese kan underbygges af, at 7 publikationer - svarende til halvdelen af de 15 publikationer, der er udgivet i 2014-2016 - omhandler PIAAC data. Af de 7 publikationer er 2 publikationer udgivet af OECD: 1) *Skills and labour market in Sweden*, og 2) *Adults, Computers and Problem Solving: What's the Problem?* og 1 studie udgivet af Nordisk Ministerråd, nemlig kortlægningen *Adult Skills in the Nordic Region*.

Ser vi alene på forskningsartiklerne, er det dog kun 4 artikler publiceret i perioden 2014-2016, der direkte omtaler eller analyserer PIAAC data. Det drejer sig om følgende artikler:

- Borgoni & Pokropek (2016): *Education and Self-Reported Health: Evidence from 23 Countries on the Role of Years of Schooling, Cognitive Skills and Social Capital*
Artiklen undersøger betydningen af human capital (herunder læsefærdigheder) på selvrapporteret sundhed ved brug af PIAAC-data.
- Hamalainen et al. (2015): *Education and working life: VET adults' problem-solving skills in technology-rich environments*
Artiklen undersøger voksnes it-færdighed i forhold til problemløsning ved brug af den finske del af PIAAC resultaterne.
- Hanushek et al. (2014): *Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC*
Artikel anvender PIAAC data til at undersøge basale færdigheders betydning for løn.
- Cort & Larson (2015): *The Non-Shock of PIAAC--Tracing the Discursive Effects of PIAAC in Denmark*
Artiklen undersøger hvordan danske medier og forskellige interessenter (stakeholders) forholdte sig til offentliggørelsen af PIAAC data.

Dette peger på, at offentliggørelsen af PIAAC har haft et vist om end relativt begrænset gennemslag i den nordiske forskning.

Den sidste artikel af de fire artikler, *The Non-Shock of PIAAC--Tracing the Discursive Effects of PIAAC in Denmark* diskuterer netop dette fænomen og konstaterer, at offentliggørelsen af PIAAC resultaterne ikke resulterede i noget nationalt 'chock', ligesom offentliggørelsen af PISA gjorde. Artiklens analyse af danske mediers omtale, og de efterfølgende reaktioner fra forskellige stakeholders viser desuden at voksnes basale færdigheder ikke rangerer højt i medierne og på den politiske dagsorden sammenlignet med grundskolen. Cort et al. konstaterer også i artiklen, at de kun har været i stand til at lokalisere én forsker, (fraset de forskere, der var direkte involveret i den danske del af PIAAC) som kommenterer på PIAAC resultaterne i medierne umiddelbart efter publikationen. Danske forskere med fokus på voksnes færdigheder har således kun i begrænset omfang deltaget i den nationale debat i Danmark om betydningen af og løsninger i kølvandet på resultaterne fra PIAAC (Cort 2015).

3.6 Størst fokus på basale færdigheders betydning for job og uddannelse

I kategoriseringen af artikler har vi udover faktuelle forhold, som udgivelsesår og publiceringskanal, også set nærmere på indholdet af de 27 publikationer. Som beskrevet i indledningen, har vi inddelt publikationerne i to hovedkategorier, henholdsvis basale færdigheder som fænomen og betydningen af basale færdigheder.

Starter vi med basale færdigheders betydning, viser kortlægningen, at der især er fokus på basale færdigheders betydning for position på arbejdsmarkedet og/eller uddannelse.

Tabel 5
Andel af artikler der omhandler basale færdigheders betydning for job, uddannelse og individuelle forhold (n=27)

Beskæftiger artiklen sig med basale færdigheders betydning for:	Antal	Procent
Position på arbejdsmarked?	11	41 %
Anden uddannelse?	10	37 %
Individuelle forhold?	6	22 %
Ingen af ovenstående	7	26 %
I alt	34	126 %

Kilde: Desk study, *Basic Skills*, EVA 2016.

Bemærk ikke gensidigt udelukkende kategorier. Derfor summer procenttallene til mere end 100 %.

Som tabel 5 viser, har 41 % af publikationerne fokus på basale færdigheders betydning for den enkeltes position på arbejdsmarkedet, mens 37 % har fokus på betydningen af (anden) uddannelse. Der er et mindre fokus på de basale færdigheders betydning for individuelle forhold. Det har 22 % af publikationerne fokus på. Eksempler på temaer fra artikler med dette fokus er sammenhængen mellem indlæringsvanskeligheder og kost (Øverby et al 2013), eller sammenhængen mellem forbedrede færdigheder i matematik og social og personlig empowerment (Hassi et al.2010).

En række studier undersøger basale færdigheders betydning for både arbejdsmarkedsstatus og uddannelse – og enkelte studier ser på betydningen målt på alle tre forhold. Resultaterne fra PIAAC undersøgelsen er et eksempel på det sidste, hvor basale færdigheders betydning forsøges målt både i relation til beskæftigelse og deltagelse i voksen- og efteruddannelse, men også i forhold til andre individuelle forhold som helbred, tillid og politisk indflydelse og forståelse. Selvom basale færdigheder næppe er det eneste forhold, der påvirker fx politisk indflydelse, så viser PIAAC, at basale færdigheder har betydning for social tillid, politisk indflydelse og forståelse.

Generelt peger de medtagne studier, der undersøger basale færdigheders betydning, på, at svage basale færdigheder øger sandsynligheden for arbejdsløshed (Fx Lundetræ 2010a, OECD 2015, Bussi 2015), lavere løn (Fx OECD 2015, Hanushek 2013, Sakellariou 2012) og lavere uddannelsesniveau (Fx Hakkarainen 2016).

Enkelte studier ser på betydningen af svage basale færdigheder i kombination med sociale og adfærdsmæssige problemer. Fx konstaterer Hakkarainen et al. i artiklen *The impact of learning difficulties and socioemotional and behavioural problems on transition to postsecondary education in Finland: a five-year follow-up study*, at svage læsefærdigheder i kombination med adfærdsmæssige problemer øger sandsynligheden for at ungdomsuddannelse afsluttes senere i livsforløbet end det normalt er tilfældet for flertallet af de studerende (Hakkarainen 2016).

3.7 Få studier ser på konkrete indsatsers betydning for færdighedsniveauet

Men én ting er at konstatere, at svage basale færdigheder er en udfordring for den enkelte og for samfundet, noget andet er at diskutere mulige løsninger på problemet, herunder undersøge konkrete indsatser og deres effekt eller at afdække policyudviklingen på området. I det følgende ser vi nærmere på, i hvilket omfang studierne i forskningskortlægningen fokuserer på specifikke indsatser for at styrke voksnes basale færdigheder.

Blot tre studier beskæftiger sig med effekten af indsatser – det være sig hele uddannelsesforløb i basale færdigheder eller korterevarende indsatser².

To studier undersøger effekten af afgrænsede indsatser. I det ene tilfælde undersøger Dahlin 2013 effekten af computerbaseret working memory training for unge voksne med opmærksomhedsproblemer og finder, med visse forbehold for studiets design og generaliserbarhed, at træningen øger læseforståelse blandt treatment gruppen (Dahlin 2013).

Det andet eksempel med dette fokus er Svenssons studie fra 2011: *Reading and writing disabilities among inmates in correctional settings*. Det er et metastudie, som blandt andet kortlægger effektive læse- og skrive-interventioner for indsatte i sikrede ungdomsinstitutioner og fængsler. Svensson konstaterer, at der kun er udført få studier indenfor dette område på verdensplan (Svensson 2011).

Artiklen *Investment in Second-Chance Education for Adults and Income Development in Sweden* af Nordlund et al 2013 kigger på betydningen af hele uddannelsesindsatser for voksne, herunder også uddannelser der er specifikt målrettet voksne med svage basale færdigheder. I artiklen undersøges sammenhængen mellem investering i voksenuddannelse blandt kortuddannede i Sverige og lønudviklingen over en 12-årig periode. Resultaterne viser en mærkbar positiv langtidseffekt på lønniveauet efter afslutning af Second-chance Secondary Education. En del af effekten hænger sammen med afslutning af yderligere uddannelse i forlængelse af Second-chance Secondary Education. Nordlund et al. konstaterer i forlængelse heraf, at Second-Chance Education i Sverige er et effektivt værktøj til at forbedre de økonomiske muligheder for kortuddannede, ikke mindst igennem muligheden for at starte uddannelsesmæssige spor for kortuddannede (Nordlund et al. 2013).

Også denne artikel påpeger, at der er begrænset forskning på området, der ser specifikt på langtidseffekter af uddannelsesmæssige investeringer.

3.8 Udbredelser og årsager fylder mere end måleteknik

I det følgende ser vi nærmere på, i hvilket omfang *fænomenet* svage basale færdigheder er genstandsfelt i forskningen. Her ser vi på, om forskningen beskæftiger sig med følgende tre dimensioner:

- 1 Udbredelsen af svage basale færdigheder
- 2 Årsager til svage basale færdigheder
- 3 Måling af svage basale færdigheder, herunder hvilke konsekvenser forskellige målemetoder har?

² Én forklaring på dette kan være at litteratursøgningens afgrænsning til basale færdigheder ikke nødvendigvis indfanger uddannelsesprogrammer eller indsatser rettet mod dette, med mindre basale færdigheder som begreb er direkte behandlet i publikationen.

Af tabel 6 fremgår det, at lidt under halvdelen af artiklerne (44 %) har fokus på *udbredelse* af henholdsvis *årsager* til svage basale færdigheder.

Studier der beskæftiger sig med fænomenets udbredelse bygger oftest på data fra enten PIAACs kategoriseringer af færdighedsniveauer eller data fra Adult Literacy and Life Skills Survey (ALL).

Studier der handler om årsager til svage basale færdigheder, fremhæver især etnicitet, køn, alder, egen og forældres uddannelsesbaggrund samt kost. I forhold til svage basale it-færdigheder fremhæves fx forskelle i adgang til internet og computere samt svage basale færdigheder i læsning og matematik.

Tabel 6
Andel af artikler, der omhandler basale færdigheder som fænomen (n=27)

Beskæftiger artiklen sig med:	Antal	Procent
Udbredelse svage basale færdigheder?	12	44 %
Årsager til svage basale færdigheder?	12	44 %
Hvordan vi måler svage basale færdigheder?	3	11 %
Ingen af disse tre dimensioner	9	33 %
	36	132 %

Kilde: Desk study, Basic Skills, EVA 2016. Bemærk ikke gensidigt udelukkende kategorier. Derfor summer procenttallene til mere end 100 %.

Blot 11 % af artiklerne (svarende til 3 studier) beskæftiger sig med måleteknik og betydningen af valg af måleredskaber til kortlægning af basale færdigheder. To af disse artikler omhandler psykometrisk testning og validering af måleredskaber til at måle ordblindhed (Bjornsdottir 2014, Lindskog 2015), mens den tredje diskuterer test og grænseværdier, når vi måler læse- og skrivevanskeligheder og ordblindhed (Svensson 2011).

Svenssons studie ser som tidligere nævnt på udbredelsen af læse- og skrivevanskeligheder samt ordblindhed i svenske fængsler og ungdomsinstitutioner. Svensson konstaterer i sit metastudie, at udbredelsen af ordblindhed blandt indsatte i de undersøgte studier varierer fra 6 til 70 %. Svensson påpeger i forlængelse heraf, at udsving i udbredelse af svage basale færdigheder både skyldes forskellige test og grænseværdier for, hvornår et resultat defineres som et problem, samt i hvilket omfang målgrupperne er sammenlignelige, fx om udlændinge er medtaget i studierne eller ej. Set i det lys er det overraskende få studier, der diskuterer implikationerne af at anvende et givent mål for basale færdigheder (Svensson 2011).

3.9 Hvert andet studie sætter fokus på løsninger

Afslutningsvis ser vi på, i hvilket omfang forskningslitteraturen anviser veje til at forbedre svage basale færdigheder blandt voksne eller knytter an til politiske diskussioner af, hvordan problemerne kan løses.

Omkring halvdelen af de medtagne studier (51 %) beskæftiger sig med konkrete løsninger på udfordringen med svage basale færdigheder eller diskuterer den aktuelle politikudvikling på området i de nordiske lande.

Studierne peger på behovet for en række tiltag, fx:

- Opkvalificering af lærere i voksenuddannelsessystemet (Jamet 2014)
- Øget brug af it i formel uddannelse (OECD 2015) og opkvalificering af it-færdigheder (Hämäläinen 2015)
- Øget brug af undervisningsdifferentiering og individuel støtte (Lundetrae 2010, Hakkarainen 2015, Hakkarainen 2016)
- Monitorering af svage basale færdigheder og igangsættelse af evidensbaserede interventioner (Hakkarainen 2013)
- Øget fokus på fødevarer og måltidsmønstre (Øverby 2013)

Resultatet skal dog ses i lyset af kortlægningens afgrænsninger, hvor vi alene har set på engelsksproget artikler, med videnskabelige tidsskrifter som primære publiceringskanal. Diskussioner af konkrete løsninger og nationale strategier finder ofte sted udenfor rammerne af de videnskabelige artikler, herunder i debatindlæg, politiske notater, evalueringer mm.

Et eksempel på en analyse der ikke er omfattet af denne desk study, er Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) analyse af Forberedende Voksenundervisning (FVU) og de svage læsere i Danmark fra maj 2016 (EVA 2016). Der er tale om en kvantitativ analyse, der sammenligner de svage læsere, sådan som de blev identificeret gennem PIAAC, med deltagerne i FVU, der er den mest målrettede indsats i Danmark for at forbedre voksne danskeres læsefærdigheder. Analysen viser, at aktiviteten er al for lav i forhold til problemets omfang og at deltagerprofilen på FVU er meget skæv i forhold til målgruppens sammensætning, især med hensyn til etnicitet, men også køn, alder og beskæftigelsesstatus.

4 Litteraturliste

Følgende publikationer er medtaget i forskningskortlægningen:

Bjornsdottir, Gyda; Halldorsson, Jonas G.; Steinberg, Stacy; Hansdottir, Ingunn; Kristjansson, Kristleifur; Stefansson, Hreinn & Stefansson, Kari (2014): "The Adult Reading History Questionnaire (ARHQ) in Icelandic: Psychometric Properties and Factor Structure" i *Journal of Learning Disabilities*, Vol. 47, nr. 6

Borgonovi, Francesca & Pokropek, Artur (2016): "Education and Self-Reported Health: Evidence from 23 Countries on the Role of Years of Schooling, Cognitive Skills and Social Capital" i *PLOS One: Education, Health and Social Capital*

Bussi, Margherita & Pareliussen, Jon (2015): *Skills and labour market performance in Sweden*. OECD Publishing.

Cort, Pia & Larson, Anne (2015): "The non-shock of PIAAC – Tracing the discursive effects of PIAAC in Denmark" i *European Educational Research Journal*, Vol. 14, nr. 6

Dahlin, Karin I. E. (2013): "A Three Year Follow-up Study: Students' Performances in Reading and Mathematics Three Years after Five-week Computerized Working Memory Training" i *European Journal of Special Needs Education*

Hakkarainen, Airi; Holopainen, Leena & Savolainen, Hannu (2013): "Mathematical and Reading Difficulties as Predictors of School Achievement and Transition to Secondary Education" i *Scandinavian Journal of Educational Research*, Vol. 57, nr. 5

Hakkarainen, Airi; Holopainen, Leena & Savolainen, Hannu (2015): "A Five-Year Follow-up on the Role of Educational Support in Preventing Dropout from Upper Secondary Education in Finland" i *Journal of Learning Disabilities*, Vol. 48, nr. 4

Hakkarainen, Airi; Holopainen, Leena & Savolainen, Hannu.(2016): "The impact of learning difficulties and socioemotional and behavioural problems on transition to postsecondary education or work life in Finland: a five-year follow-up study" i *European Journal of Special Needs Education*, Vol. 31, nr. 2

Hamalainen, Raija; De Wever, Bram; Malin, Antero & Cincinnato, Sebastiano (2015): "Education and working life: VET adults' problem-solving skills in technology-rich environments" i *Computers & Education*, Vol. 88

Hanushek, Eric; Schwerdt, Guido; Wiederhold, Simon & Woessmann, Ludger. (2015): "Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC" i *European Economic Review*, Vol.73

Hassi, Marja-Liisa; Hannula, Aino & Saló i Nevado, Laia (2010): "Basic Mathematical Skills and Empowerment: Challenges and Opportunities in Finnish Adult Education" i *Adults Learning Mathematics*, Vol. 5, nr. 1

Jamet, Stéphanie & Koen, Vincent (2014): *Making the Most Skills in Denmark*. OECD Publishing.

- Lindskog, Marcus; Kerimi, Neda; Winman, Anders & Juslin, Peter (2015): "A Swedish validation of the Berlin Numeracy test" i *Scandinavian Journal of Psychology*, Vol. 56, nr. 2
- Lundetrae, Kjersti (2011): "Does Parental Educational Level Predict Drop-out from Upper Secondary School for 16- to 24-year-olds When Basic Skills are Accounted For? A Cross Country Comparison" i *Scandinavian Journal of Educational Research*, Vol. 55, nr. 6
- Lundetrae, Kjersti; Gabrielsen, Egil & Mykletun, Reidar (2010a): "Do basic skills predict youth unemployment (16- to 24-year-olds) also when controlled for accomplished upper-secondary school? A cross-country comparison" i *Journal of Education and Work*, Vol. 23, nr.3
- Lundetrae, Kjersti; Mykletun, Reidar & Gabrielsen, Egil (2010b): "A Measure of Mathematical Self-Concept in Young Adults 16-24 Years Old: A Cross-Cultural Comparison with a Focus on Gender and Numeracy" i *Adults Learning Mathematics*, Vol. 5, nr. 1
- Nordlund, Madelene; Stehlik, Tom & Strandh, Mattias (2013): "Investment in Second-Chance Education for adults and income development in Sweden" i *Journal of Education and Work*, Vol. 26, nr. 5
- Nordisk Ministerråd: Nordisk Råd (2015): *Adult skills in the Nordic region, key information-processing skills among adults in the Nordic region*. Nordisk Ministerråd.
- OECD (2015): *Adults, Computers and Problem Solving: What's the Problem?* OECD Publishing.
- Olofsson, Åke; Ahl, Astrid & Taube, Karin (2012): "Learning and study strategies in university students with dyslexia: Implications for teaching" i *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 47
- Pareliussen, Jon; Bussi, Margherita; André, Christophe & Koen, Vincent (2015): *Skills and Inclusive Growth in Sweden*. OECD Publishing.
- Sakellariou, Chris (2012): "Central Government versus private sector wages and cognitive skills: evidence using endogenous switching regression" i *Applied Economics*, Vol.44, nr. 25
- Skirbekk, Vegard; Bordone, Valeria & Weber, Daniela (2014): "A cross-country comparison of math achievement at teen age and cognitive performance 40 years later" i *Demographic Research*, Vol. 31
- Svensson, Idor (2011): "Reading and Writing Disabilities among Inmates in Correctional Settings. A Swedish Perspective" i *Learning and Individual Differences*, vol. 21, nr. 1
- Wedeg, Tine. (2010). "Adults learning mathematics: Research and education in Denmark". i Sriraman, B. et al. (red.): *The sourcebook on Nordic research in mathematics education: Norway, Sweden, Iceland, Denmark and contributions from Finland*. Information Age Publishing.
- Yamashita, Takashi & Kunkel, Suzanne R. (2015): "An International Comparison of the Association Among Literacy, Education, and Health Across the United States, Canada, Switzerland, Italy, Norway, and Bermuda: Implications for Health Disparities" i *Journal of Health Communication*, Vol. 20, nr. 4
- Øverby, Nina Cecilie; Lüdemann, Eva; Høigaard, Rune (2013): "Self-reported learning difficulties and dietary intake in Norwegian adolescents" i *Scandinavian Journal of Public Health*, Vol. 41, nr. 7

Øvrig anvendt litteratur:

Det nationale forskningscenter for velfærd (SFI) (2013): *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med it i Danmark*, SFI 13:28

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) (2016): *FVU og de svage læsere i Danmark – En kvantitativ analyse af deltagerne på trin 1 i læsning på Forberedende Voksenundervisning (FVU)*

5 Søgestrategi

Der er gennemført en flerstrengt søgestrategi i to databaser: PrimoCentral og ERIC.

PrimoCentral er en database fra biblioteksleverandøren ExLibris, der indeholder indekserede artikler fra de fleste indholdsleverandører i verden. Basen indeholder millioner af poster fra flere tusind leverandører og der tilføjes løbende både poster og leverandører. Indholdet kommer blandt andet fra Taylor & Francis, Wiley og OECD iLibrary.

ERIC er en af de mest omfattende pædagogik-bibliografier i verden med henvisninger til tidsskriftsartikler, bøger, konferencepapirer, papers etc. inden for alle pædagogikkens discipliner og anden pædagogisk relateret litteratur. ERIC indeholder mere end 1.400.000 referencer og links til mere end 321.000 fuldtekst dokumenter fra 1966 og frem.

Søgninger i PrimoCentral

1. (Adult skills OR basic skills OR poor skills OR Adult qualifications OR basic qualifications OR adult competencies OR basic competencies OR poor competencies OR literacy OR reading difficulties OR numeracy) AND (Denmark OR Finland OR Norway OR Sweden OR Iceland OR Aaland OR Faroes OR Greenland OR Nordic)

Afgrænset på:
2010-2016
Journal articles
Engelsk

2. Adult education AND (Adult skills OR basic skills OR poor skills OR Adult qualifications OR basic qualifications OR adult competencies OR basic competencies OR poor competencies OR literacy OR reading difficulties OR numeracy) AND (Denmark OR Finland OR Norway OR Sweden OR Iceland OR Aaland OR Faroes OR Greenland OR Nordic) NOT (child* OR young* OR groundschool OR preschool)

Afgrænset på:
2010-2016
Journal articles
Engelsk

Søgninger i ERIC

1. (Adult skills OR basic skills OR poor skills OR Adult qualifications OR basic qualifications OR adult competencies OR basic competencies OR poor competencies OR literacy OR reading difficulties OR numeracy) AND (Denmark OR Finland OR Norway OR Sweden OR Iceland OR Aaland OR Faroes OR Greenland OR Nordic)

Afgrænset på:
2012-2016
Journal articles
Engelsk
Descriptor = adults

2. (Adult skills OR basic skills OR poor skills OR Adult qualifications OR basic qualifications OR adult competencies OR basic competencies OR poor competencies OR literacy OR reading difficulties OR numeracy) AND (Denmark OR Finland OR Norway OR Sweden OR Iceland OR Aaland OR Faroes OR Greenland OR Nordic)

Afgrænset på:

2012-2016

Journal articles

Engelsk

Education Level = adult education

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.